

לומדים להצליח 4

(2010, קובץ דוגמה)

www.lomdimzipi.com

תוכן העניינים

עמ'

הקדמה – כללי שיח

יחידה ראשונה

- 1 * מאפייני שיר
- 10 * פיצוח שאלות
- 15 * מיומנויות לשיפור הבנת הנקרא – חזרה
- 27 * סיפור בתוך סיפור

יחידה שניה

- 30 * הבנת משמעות סמויה בטקסט סיפורי
- 39 * מסר במשלים
- 45 * ו' החיבור
- 47 * הטקסט העיוני
- 63 * מילות קישור
- 67 * תפקידי המרכאות
- 70 * הפועל

יחידה שלישית

- 71 * רצף אירועים
- 72 * שם עצם
- 75 * שם תואר
- 77 * כיצד משתמשים במילון
- 79 * המשלב הספרותי
- 92 * סיפורים שהרצף בהם יוצא דופן

עמ'

יחידה רביעית

101	* הסקת מסקנות
107	* בין מציאות לדמיון
113	* עברית שפה יפה
116	* משלב תקשורתי
120	* טקסט בלתי רציף
125	* המשלב הספרותי
127	* שם המספר
129	* מיומנויות ההשוואה
135	* מילות יחס

יחידה חמישית

137	* שאלת חקר
140	* תמצות ערך אנציקלופדי
141	* מיזוג טקסטים

יחידה שישית

149	* בקרה עצמית
150	* קריאה והבנה
151	* רמות הבנה

יחידה שביעית – כתיבה עיונית

167

יחידה שמינית – כתיבה ספרותית

188

יחידה תשיעית – כתיבת סיפורים שאחרים ירצו לקרוא

197

יחידה עשירית – השבחת כתיבה

203

תבניות למחזיק מפתחות

216

"פיצוח" שאלות

מילות הוראה

מילות שאלה

למילות השאלה ולמילות ההוראה חשיבות מרבית. לעתים אנחנו מבינים מצוין את הטקסט אולם לא שמים לב למילת השאלה או למילת ההוראה בשאלה, ולכן אנו עונים תשובה לא-נכונה. במצב זה תאמר המורה שאיננו מבינים את הנקרא. הקשר בין קריאת הטקסט לבין הבנתו נעשה באמצעות השאלות ששואלים אותנו, התלמידים.

כדאי שתדגישו את מילת השאלה ואת מילת ההוראה.

לאחר שעונים על השאלות, כדאי לסמן ✓ מעל מילת השאלה או ההוראה כדי לוודא שענינו בדיוק על מה שנתבקשנו.

חברו שבע שאלות שונות למשפט שלפניכם, וענו עליהן בדיוק.
ירון תומר ונועם, שלושה חברים מכיתה ד', ירדו אחר הצהריים למגרש המשחקים השכונתי כדי לשחק בכדור רגל.

1. ש. _____
- ת. _____
2. ש. _____
- ת. _____
3. ש. _____
- ת. _____
4. ש. _____
- ת. _____
5. ש. _____
- ת. _____
6. ש. _____
- ת. _____
7. ש. _____
- ת. _____

בנק מילות שאלה

מילת השאלה	רמזים למציאת תשובה		דוגמה
	הפעולה הנדרשת	מילה/ביטוי מרמז	
מדוע?	לחפש סיבה	כי, כיוון ש..., מפני ש...	הילד הצליח כי השקיע עבודה רבה. מדוע הצליח...?
כיצד?	לחפש אופן, מצב	תיאור ביצוע על-ידי פועל או על-ידי תיאור מצב	הילדים טיפסו על החומה וכך נכנסו לגן. כיצד נכנסו...?
כמה?	לאתר כמות	שם מספר	חמישה ילדים לא הצליחו לענות על השאלה. כמה ילדים...?
מתי?	לחפש ביטוי זמן	כש, בזמן ש, ציון שעות שעון חלקי, יום, שבוע, עונות שנה, מזג אוויר	בזמן שדיברתי בטלפון, נכנסו האנשים. מתי נכנסו...?
היכן/איפה? לאן? מאין?	לחפש מקום	ציון מקום (שם עצם מוחשי, שם עצם מופשט)	הילד סיפר כי בחלום לא הגיעו הילדים ליום ההולדת, אבל ליום הולדתה של נחמה הגיעו כולם. לאן לא הגיעו...?
מה? מהם?	1. לחפש שם עצם פרטי כללי או מופשט, 2. להצמיד לו פועל מתאים 3. לשאול מה	ש, כי... תוספת הקשורה לפעלים כמו אמר, שמע, קרה, שהיא התשובה לשאלה מה.	המורה אמרה שיש להקפיד על סימני פיסוק כשכותבים משפטים. מה אמרה...?
מי? מי הם?	לחפש כל יצור חי (בני אדם או בעלי חיים). כששתמשים במטפורה, ייתכן צמח.	ציון בן אדם או בעל חיים	השומרים זיהו את הפורץ. מי זיהה...?

קראו את הקטע שלפניכם, וחברו חמש שאלות שונות שהתשובות עליהן מופיעות בקטע. את השאלות כתבו במחברת.

לחגית יש יום הולדת. לכבוד יום הולדתה החליטה חגית לערוך מסיבה גדולה בחצר ביתה. היא דיברה עם אמה, הכינה הזמנות מקושטות וחילקה אותן לילדים בכיתה. בביתה היא קישטה את החדר בשלל בלונים צבעוניים, ערכה שולחן של חטיפים, ממתקים ומשקאות מתוקים, סידרה כיסאות במעגל וישבה לחכות לחברים...

לפניכם שלושה משפטים. לכל משפט חברו שאלה שהתשובה עליה היא הצירוף המסומן במשפט.

א. תלמידים מכיתה ד' יצאו לטיול ליומיים לאזור עמק חפר.

ש. _____

ב. התרגשתי מאוד כששלושה חברים מהכיתה באו לבקרני כשהייתי חולה.

ש. _____

ג. הלכנו שלושתנו לבקר את תומר כי היה חולה ולא הגיע לבית הספר במשך שלושה ימים.

ש. _____

לפניכם שלושה משפטים. מתחת לכל משפט רשימת מילות שאלה. הקיפו במעגל את מילות השאלה שיש עליהן תשובה במשפט.

א. שרון ועומר הלכו לטייל בפארק הזוחלים ביום שני בבוקר.

מדוע / למה, איך / כיצד, מי / מיהם, כמה, מתי, היכן / איפה / לאן / מאין, מה / מהם, בשביל מה / למען מה.

ב. כל החברים נפגשו כדי להתארגן לטיול שהם יוצאים אליו בסוף השבוע.

מדוע / למה, איך / כיצד, מי / מיהם, כמה, מתי, היכן / איפה / לאן / מאין, מה / מהם, בשביל מה / למען מה.

ג. עזרתי לתומר בחשבון לקראת הבחינה מחר כי היה חולה והפסיד חומר רב.

מדוע / למה, איך / כיצד, מי / מיהם, כמה, מתי, היכן / איפה / לאן / מאין, מה / מהם, בשביל מה / למען מה.

בנק מילות הוראה

הפעולה הנדרשת	מילת ההוראה ודוגמאות								
כתבו את כל הפרטים והנתונים המתוארים על הנושא על-פי סדר הגיוני.	תארו: בדרך כלל יש להשתמש במילות תואר מתחום הספרות.								
כתבו רק את הנתונים שאתם מתבקשים לציין , ללא כל מתן הסבר או תיאור. כתבו במשפטים קצרים. אפשר לכתוב בסעיפים: 1. ... 2. ... 3. ...	ציינו: מקביל למילות השאלה מהן/מהם/מי. ציינו את שמות הערים הראשיות של המדינה. (מהן שמות הערים הראשיות של המדינה?)								
כתבו את הרעיון במילים שלכם. יש להבהיר משפט או רעיון בניסוח שונה ופשוט יותר מכפי שהם מופיעים בטקסט הכתוב. אפשר לתאר בהכללה, אך אין לתת דוגמה.	הסבירו: המטרה היא להרחיב את ההתייחסות לרעיון, כדי שהוא יובן היטב. הסבירו מדוע ציווה המלך לבטל את הגזרה.								
הביאו דוגמה או דוגמאות מהכתוב או מדע העולם שלכם. תפקידה של הדוגמה הוא להמחיש את הרעיונות ולבסס את ההסבר.	הדגימו: המטרה היא לקשור בין הרעיון לבין הטקסט. כך אפשר לדעת אם הרעיון הובן.								
עליכם להסביר מדוע בחרתם בתשובה. יש להתבסס על הכתוב או על ידע עולם או על היגיון. היעזרו במילות הקישור: כי... מכיוון ש...	נמקו: המטרה היא להבטיח שהתשובה איננה סתמית.								
עליכם לחשוב על מסקנות (הבנות) שאינן מופיעות במפורש בטקסט. עליכם לגלות אותן בעצמכם.	הסיקו מסקנה: אפשר להסיק מסקנה על חלק מהטקסט או על כל הטקסט.								
במקרים רבים לצורך ההוכחה תידרשו לצטט (להעתיק) משפט או חלק ממנו מתוך הטקסט. הציטוט – לצורך ביסוס.	צטטו/הוכיחו מן הכתוב: המטרה היא לקשור בין הרעיון לבין הטקסט. הקשר הזה מוכיח הבנה.								
עליכם להחליט על תבחינים להשוואה ולמצוא את נקודות הדמיון ואת נקודות השוני בין מספר גורמים. לאחר שמצאתם אותן, עליכם להסיק מסקנה מההשוואה שערכתם. (אפשר להיעזר בטבלה.)	השוו: כשישנם כמה מקורות, המטרה היא להציג את הדומה או את השונה ביניהם.								
<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th style="padding: 5px;">התבחין</th> <th style="padding: 5px;">מקור א'</th> <th style="padding: 5px;">מקור ב'</th> <th style="padding: 5px;">שונה/דומה</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 20px;"></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	התבחין	מקור א'	מקור ב'	שונה/דומה					
התבחין	מקור א'	מקור ב'	שונה/דומה						
זהו את הרעיונות המרכזיים (או את חלקיהם) בכל פסקה, וכתבו אותם בתבנית של הסיכום.	סכמו: בדרך כלל מסכמים מתוך מאמר עמדה.								
לאחר שצינתם את התבחינים העיקריים של הערך, מיינו את הטקסט על-פי התבחינים, ורכזו בפסקה אחת את כל המשפטים השייכים לתבחין.	תמצתו: בדרך כלל מתמצתים מתוך ערך אנציקלופדי או ספר לימוד.								

השימוש במילות הוראה

מילות ההוראה מוכרות לכם פחות. אולם לאורך שנת הלימודים נעשה עמך היכרות מקיפה.

מי הם החברים הטובים...

1. מי הם החברים הטובים שלכם בכיתה? ציינו את שמם, ונמקו את בחירתכם.

השאלה מורכבת משלושה חלקים. ענו על שלושת החלקים.

מי הם? – (מילת שאלה) _____

ציינו – (מילת הוראה) _____

נמקו – (מילת הוראה) רועי הוא חברי הטוב כי הוא חכם, ומעניין לשוחח עמו. נימוק

2. פגשתם בודאי שאלות מסוג זה: **הסבירו**, **נמקו** את תשובתכם, **הוכיחו** מהטקסט או **צטטו** משפטים להוכחת תשובתכם.

כל המילים הללו הן מילות הוראה והן מחייבות תשובה ברמת הבנה גבוהה.

מהי מילת הוראה?

מילות הוראה מציינות את הפעולה המדויקת שהקורא מתבקש לעשות כדי לבצע את המשימה.

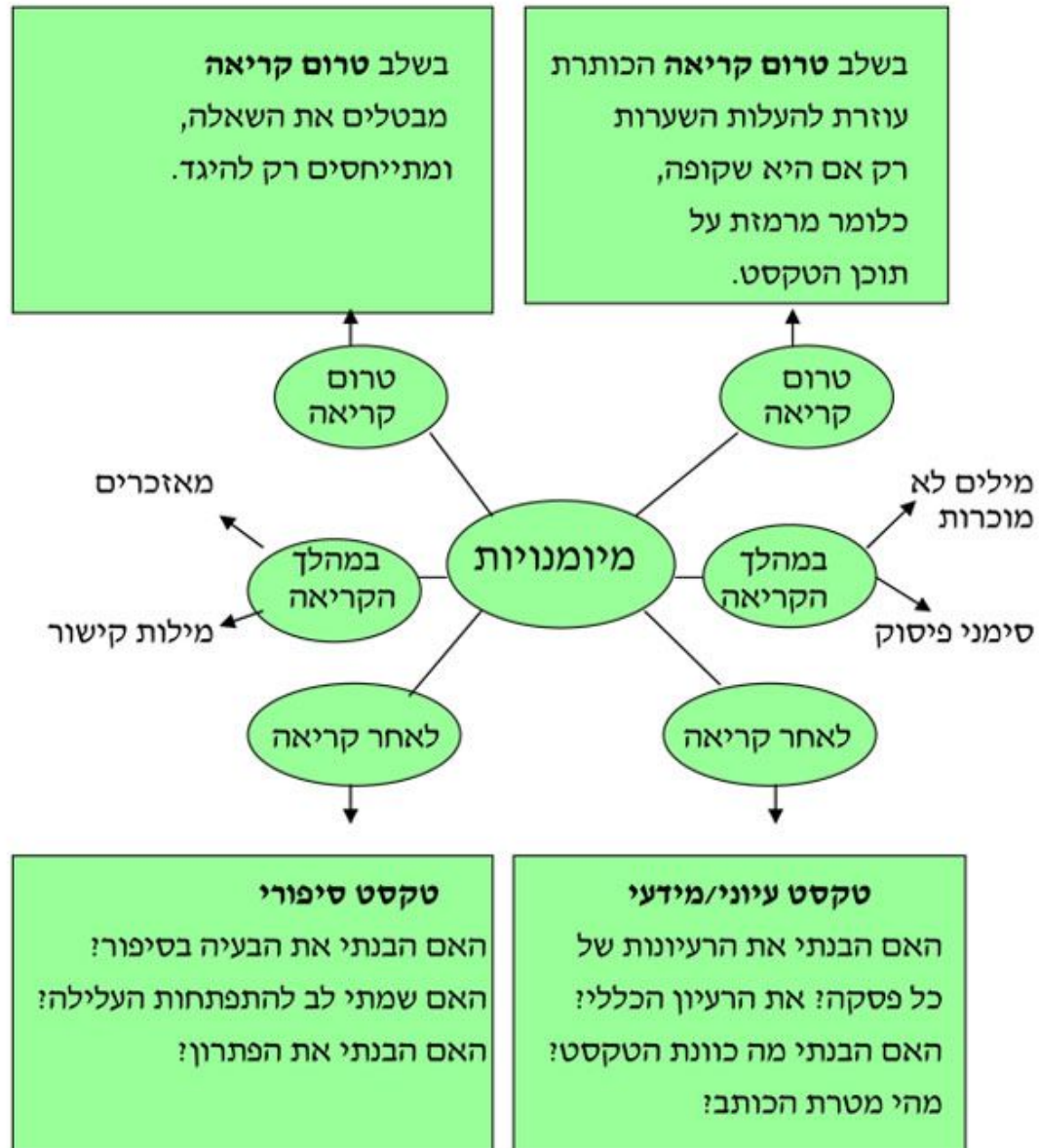
המלצה!

כאשר אתם קוראים שאלה, סמנו קו מתחת למילת השאלה ושני קווים מתחת למילת הוראה, או הדגישו מילות שאלה ומילות הוראה בשני צבעים שונים. רק אחר-כך התחלו בתכנון התשובה.

מיומנויות לשיפור הבנת הנקרא (חזרה)

גם אם למדתם בשנים הקודמות מיומנויות שנוכיר בהמשך, אל תדלגו על ההסבר, ואל "תחפפו" בתרגילים. מיומנויות אלה ילוו אתכם כקוראים גם בשלבי למידה מתקדמים כמו באוניברסיטה.

שלב טרום קריאה

הקיפו במעגל את התשובה המתאימה.

השערות: כתבו מהו, לדעתכם, תוכן הטקסט על-פי הכותרת (אם הכותרת עמומה, לא תוכלו להעלות השערות).

ב. השערות נוספות בעקבות שאלות מטרימות.

שאלה: _____
 השערה: _____
 שאלה: _____
 השערה: _____

קראו את השאלות, מחקו את מילות השאלה וההוראה, וכתבו השערות לפי ההיגד שנותר.

ג. השערות בעקבות...

ת"ז של הטקסט: _____
 טבלה, תמונה/איור: _____
 מפה, תרשים: _____
 סיכום השערות: 1. _____
 2. _____
 3. _____

ד. הקשיבו לקריאת המורה, ועקבו אחרי קריאתה בטקסט שלפניכם.

ה. קראו את הטקסט בעצמכם, קריאה דמומה.

ו. כתבו בתבנית מה הבנתם לאחר הקריאה.

רקע _____
 רצף עניינים _____
 סיום ופתרון _____

שלב במהלך הקריאה

- א. בתום הקריאה הראשונה יש לבדוק מה הבנו, כדי שהרגשתנו תהיה טובה. הטיפול בחלקים הלא-מובנים נעשה מתוך חוזק, ולא מתוך חרדה וחשש. 'בכל זאת הבנו משהו, ואנחנו לא...'
- ב. במהלך הקריאה השנייה נדגיש בקו את המילים הלא-מוכרות, את המאזכרים נדגיש בשני קווים, את מילות הקישור נקיף במעגל, ואת סימני הפיסוק (חוץ מנקודה בסוף משפט) נסמן בכוכבית.

מקרא

מילים

_____

מאזכרים

=====

מילות קישור ○

סימני פיסוק *

לתהליך זה אנו קוראים

"דיאלוג עם טקסט"

קראו את הסיפור "דרור לדרור" מאת נירה הראל, ובצעו "דיאלוג עם טקסט". הטקסט כבר מסומן, ועליכם רק לשחרר את החסמים (כל מה שחוסם אותנו). מלאו את הטבלאות על-פי הסימונים שבטקסט.

מילים לא מוכרות

שורה	המילה / ביטוי	אנו נעזרים ב...	אנו מבינים ש...
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

מאזכרים

שורה	המילה / ביטוי	אנו נעזרים ב...	אנו מבינים ש...
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

מילות קישור

שורה	המילה / ביטוי	אנו נעזרים ב...	אנו מבינים ש...
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

סימני פיסוק

שורה	המילה / ביטוי	אנו נעזרים ב...	אנו מבינים ש...
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

הנושאים : מילות קישור וסימני פיסוק יתורגלו בהמשך.

תזכורת!

